

דבר הראוי להיות קודש פרט לאוכל תרומת חמץ – Something which is fit to become holy; excluding one who eats *Terumah* which is *Chomaitz*

OVERVIEW

The *תוספות* cites the *פסוק* of *קודש* from which we derive that the payment for (a זר) eating *תרומה* must be with a type of food that can receive the *תרומה* of *קדושה*, this excludes one who ate *תרומת חמץ* on *פסח* that he is not liable to pay (since one cannot be *תרומת חמץ* on *פסח*). Our *תוספות* explains the connection between that which he ate and that which he pays back.

פירוש¹ הפסוק משמע שיתן לו דבר הראוי להיות קודש כמו שאכל -

The explanation is that the *פסוק* indicates that the זר should give to the כהן, דבר הראוי להיות קודש, just like what he ate which was a דבר הראוי להיות קודש -

ואם כן מה שאכל בעיניו דבר הראוי להיות קודש -

Therefore we derive from this *פסוק* that this זר ate, also needs to be a דבר הראוי להיות קודש -

וחמץ בפסח אינו ראוי להיות קודש כדתניא לעיל אבל מפריש² חמץ דברי הכל³ אין קדוש -

However, *ברייטא* previously stated, *ראוי להיות קודש* is not *חמץ בפסח*, 'however one who sets aside *חמץ* [to become *תרומה*] everyone agrees that it is not *תרומה*'.

תוספות anticipates a difficulty:

אף על גב דבכל ענין פטור הכא מתשלומין אפילו שהיה לה שעת הכושר⁴ -

Even though that here (where one ate *חמץ בפסח*) he is exempt from payment in any event, even if this *תרומת חמץ* had a time when it was fit for *תרומה* -

¹ The term *פירוש* in *תוספות* (usually) denotes that some clarification is needed to understand the *גמרא*. Here too we derive from the *פסוק* that the payment must be a *דבר הראוי להיות קודש*; it does not say that what he ate must be a *דבר הראוי להיות קודש*, so perhaps even if he ate *תרומת חמץ בפסח* he is liable to pay with food that is not *חמץ*, which is a *דבר הראוי להיות קודש*. (רש"י ד"ה את [also] see) *תוספות* clarifies this issue (see [also] *תוספות* on *תרומה*).

² The *המפריש חמץ* (instead of *תרומת חמץ*) amends this to read *חמץ* *תרומת חמץ* (instead of *חמץ*).

³ Even *יוסי הגלילי* who maintains that *חמץ* is *תרומה* on *פסח*, nevertheless one cannot be *תרומת חמץ* on *פסח*. *גמרא* later on *לג*, *א* derives this from the *פסוק* (in *יה*, *ד*) which states *וְהָיָה לְךָ חֵם* (דברים [שופטים] *וְהָיָה לְךָ חֵם*) which states *וְהָיָה לְךָ חֵם* (דברים [שופטים] *וְהָיָה לְךָ חֵם*); we interpret this to mean, *לו* (to him; that he should eat it) and not that he should burn it for fire fuel), which is what he will need to do with the *תרומת חמץ* (for all agree that he cannot eat it).

⁴ This *תרומת חמץ* (which he ate) was fit to be *תרומה* at a certain time; it was harvested before *פסח*, or it was harvested on *פסח* (but the wheat was not *חמץ* [see footnote # 7.]. We could have separated *תרומה* from this wheat. This means *חמץ* on *פסח* (even if actually it became *תרומה* only after it was *חמץ* on *פסח*). See the *גמרא* on *לג*, *א*. See 'Thinking it over'.

ולקמן⁵ מוקמא⁶ הא דלדברי הכל אין קדוש⁷ היינו שלא היה לה שעת הכושר⁸ -

However later the גמרא establishes **this** which the ברייתא stated **that דברי הכל אין** –שעת הכושר **is only in a case where the תרומת המזק did not have a קדוש**

תוספות responds:

אומר רבינו תם היינו לרבי יוסי הגלילי -

The ר"ת says, this qualification that חמץ cannot become תרומה on פסח, only if it did not have a שעת הכושר, is only according to ריה"ג, who maintains that חמץ is מותר בהנאה -

אבל לרבי אליעזר בן יעקב הואיל וסבירא ליה דחמץ בפסח אסור בהנאה -

However, according to ר"י since he maintains that חמץ בפסח is אסור בהנאה, therefore -

אפילו היה לה שעת הכושר אין ראוי להיות קודש דאין כאן נתינה⁹ -

Even if this תרומת חמץ which the זר ate had a שעת הכושר, nevertheless it is not ראוי להיות קודש, since there is no ‘giving’ here -

והיינו דקאמר ליה רבי אליעזר בן יעקב מה הנאה יש לו בה -

And this is what רַאבִּי said to חַסְמָא; ‘what benefit does the כֹּהֵן have in this תְּרוּמַת חֶמֶץ -

כלומר¹⁰ הואיל ואין לו הנאה בה אית ליה למעוטי מקרא כדפרישית:

Meaning; since the כהן has no benefit from the תרומת המזן, it should be excluded from the פסוק, as I have explained.¹¹

⁵ אגל.

⁶ In the הגהות ה"ה this reads: מוקמינן (instead of מוקמא).

⁷ This rule (of the ברייתא) that if one is מפרש תרומת חמץ בפסח it is not קדוש (even according to רי"ה"ג) is only where it was never possible to become תרומה before it became חמץ. It became חמץ while it was still attached to the ground (water fell on the wheat and made them חמץ) and at that point it is not fit to become תרומה (because it is still attached) and he harvested this חמץ wheat on פסח. See footnote # 4.

⁸ The question is how we know that if a *zor* ate *חמץ בפסח* which had a *שעת הכושר* before *פסח* that he is exempt from paying *חמץ*. The only reason why we say *זר* is exempt is because it is not *ראוי להיות קודש*; however it is only *חמץ* which had no *שעת הכושר* which is not *ראוי להיות קודש*, but this *חמץ* (which had a *שעת הכושר* [for otherwise how is it considered *חמץ* (תרומת חמץ)]) is *ראוי להיות קודש* and therefore he should be required to pay (food which is not *חמץ*).

⁹ The תורה writes תתן לו (see footnote # 3), however since the אסור בהנאה is המץ he is not giving to the כהן anything (of value).

¹⁰ The term גמרא (like the term פירוש) denotes that some clarification is needed to understand the Gemara. Seemingly Rava is saying that since the Zor is not receiving anything (or did not lose anything) why should the Zor pay him? However initially Rava said that the Zor is פטור since we require a דבר הראוי להיות קודש (but not because of מה הנאה יש). Therefore Tosfos explains since the Zor needs to eat a דבר הראוי להיות קודש (see beginning of Tosfos that we derive this from דבר הראוי להיות קודש), so both the תרומה which he ate, and the payment must be a דבר הראוי להיות קודש, so when the Zor ate תרומת חמץ בפסח he did not eat a דבר הראוי להיות קודש, since חמץ cannot be given to the Zor as כהן תרומה, for the Psoq states (see footnote # 9) לו תתן וגו' ראשית דגנך, but since the Zor cannot derive any benefit from it, it is not ראשית. [It would seem that ריה"ג derives the rule that המפריש תרומת חמץ בפסח (שלא היתה לו שעת הכושר) from נתינה. [There would seem to be a problem here, since ריה"ג derives that it is not ראשית (even if it had a שעת הכושר) from תתן לו (and by איסורו"נ there is no נתינה).] See מהרש"א (הארון) for a (slightly) different explanation of Tosfos.

SUMMARY

We derive from ונתן לכהן את הקודש that the payment must be similar to what he ate, and that both the payment and what he ate are ראוי להיות קודש. The rule of המפריש לא היה לה applies, according to ריה"ג, only to food that is אסור בהנאה; however if we maintain חמץ is תרומה; שעת הכושר to be תרומה; however if we maintain חמץ is אסור בהנאה, it applies even to food that had a שעת הכושר to be תרומה.

THINKING IT OVER

phrases his question that here (where we say that he is פטור מתשלומין) we are discussing all cases even when it had a שעת הכושר, etc.¹² It appears that תוספות infers that here there was a שעת הכושר, since the גמרא did not qualify this rule (of (האוכל תרומת חמץ בפסח פטור מתשלומין), indicating that it applies even if there was a שעת הכושר. However we need no inference; it is obvious that this תרומת חמץ had a שעת הכושר, for it is תרומה! Why does תוספות ask his question in a roundabout way?!¹³

---

¹¹ See beginning of תוספות and footnote # 10.

¹² See (the תוספות by) footnote # 4.

¹³ See אור החמה and להגרע"א here גליון הש"ס.